

Suunised

**Suunised 2/2019 isikuandmete töötlemise kohta
isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b
alusel seoses andmesubjektidele internetipõhiste teenuste
osutamisega**

Version 2.0.

8. oktoober 2019

Versiooniajalugu

Version 2.0.	8. oktoober 2019	Suuniste vastuvõtmine pärast avalikku konsultatsiooni
Version 1.0.	9. aprill 2019	Suuniste vastuvõtmine avalikuks konsultatsiooniks

1	1. osa. Sissejuhatus	4
1.1	Taust	4
1.2	Käesolevate suuniste kohaldamisala	5
2	2. osa. Artikli 6 lõike 1 punkti b analüüs	6
2.1	Üldised märkused.....	6
2.2	Artikli 6 lõike 1 punkti b seosed andmete töötlemise muude õiguslike alustega	7
2.3	Artikli 6 lõike 1 punkti b kohaldamisala	8
2.4	Vajalikkus.....	8
2.5	Isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks	9
2.6	Lepingu lõpetamine	12
2.7	Isikuandmete töötlemine on vajalik lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks .	13
3	3. osa. Artikli 6 lõike 1 punkti b kohaldatavus konkreetsetes olukordades	14
3.1	Andmete töötlemine teenuste täiustamiseks	14
3.2	Isikuandmete töötlemine pettuste vältimiseks	14
3.3	Isikuandmete töötlemine käitumispõhise internetireklaami jaoks	14
3.4	Isikuandmete töötlemine sisu personaliseerimiseks	15

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 (füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta) artikli 70 lõike 1 punkti e,

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISED SUUNISED

1 1. OSA. SISSEJUHATUS

1.1 Taust

1. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 8 kohaselt tuleb isikuandmeid töödelda asjakohaselt ning kindlaksmääratud eesmärkidel ja seaduses ettenähtud õiguslikul alusel. Seda silmas pidades on isikuandmete kaitse üldmääruse¹ artikli 6 lõikes 1 sätestatud, et isikuandmete töötlemine on seaduslik ainult juhul, kui on täidetud vähemalt üks artikli 6 lõike 1 punktides a–f nimetatud tingimustest. Äärmiselt oluline on määratleda asjakohane õiguslik alus, mis vastab töötlemistoimingu eesmärgile ja olemusele. Vastutavad töötledajad peavad asjakohase õigusliku aluse kindlaksmääramisel muu hulgas arvesse võtma mõju andmesubjektide õigustele, et mitte rikkuda õigluse põhimõtet.
2. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktis b on sätestatud õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks sellisel määral, kui võrd „isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks või lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele“.² See toetab ettevõtlusvabadust, mis on ette nähtud harta artikliga 16, ning põhineb asjaolul, et mõnikord pole võimalik täita lepingulisi kohustusi andmesubjekti ees, ilma et andmesubjekt esitaks teatavad isikuandmed. Kui konkreetne töötlemistoiming on soovitud teenuse osutamise lahutamatu osa, on nende andmete töötlemine mõlema osapoole huvides, kuna vastasel juhul ei saa osutada teenust ega täita lepingut. Võimalus tugineda sellele või mõnele muule artikli 6 lõikes 1 nimetatud õiguslikule alusele ei vabasta aga vastutavat töötledajat kohustusest täita isikuandmete kaitse üldmääruse teisi nõudeid.
3. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 56 ja 57 määratletakse Euroopa Liidus teenuste osutamise vabadus ja reguleeritakse seda. Infoühiskonna teenustega seoses on vastu võetud konkreetsed ELi õigusnormid³. Need teenused on määratletud kui kõik vahemaa tagant elektroonilisel teel ja teenusesaaja isikliku taotluse alusel ning tavaliselt tasu eest osutatavad teenused. See määratlus hõlmab ka teenuseid, mille eest nende kasutajad otse ei maksa,⁴ näiteks reklaami kaudu rahastatavad internetipõhised teenused. Käesolevates suunistes viitab termin „internetipõhised teenused“ infoühiskonna teenustele.
4. ELi õiguse kujunemine kajastab internetipõhiste teenuste keskset tähtsust kaasaegses ühiskonnas. Alati saadaval mobiilse interneti kiire levik ja ühendatud seadmete ulatuslik kättesaadavus on pannud

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus).

² Vt ka põhjendus 44.

³ Vt nt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2015/1535 ning isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 8.

⁴ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/31/EÜ (infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul) põhjendus 18.

aluse internetipõhiste teenustele sellistes valdkondades nagu sotsiaalmeedia, e-kaubandus, internetiotsing, side ja reisimine. Mõnda neist teenustest rahastatakse kasutajate maksetest, mõnda aga osutatakse kasutajate rahalise panuseta ning rahastatakse internetipõhiste reklaamiteenuste müügist, mille sihtrühmaks on andmesubjektid. Kasutajate käitumisharjumuste jälgimine sellise reklaami jaoks toimub sageli kasutajate teadmata⁵ ning see ei pruugi olla osutatava teenuse olemuse põhjal kohe arusaadav, mistõttu andmesubjektidel on praktiliselt võimatu teha oma andmete kasutamise osas teadlikke valikuid.

5. Selle taustal peab Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp⁶ (edaspidi „andmekaitsekoostöögrupp“) kohaseks anda suuniseid artikli 6 lõike 1 punkti b kohaldatavuse kohta isikuandmete töötlemisele seoses internetipõhiste teenustega, tagamaks, et sellele õiguslikule alusele tuginetakse üksnes asjakohasel juhul.
6. Artikli 29 alusel loodud töörihm on eelnevalt väljendanud oma seisukohti direktiivi 95/46/EÜ kohase lepingute täitmise vajadusel põhineva õigusliku aluse kohta oma arvamuses, mis käsitleb vastutava töötleva õigustatud huvide mõistet⁷. Üldjuhul on seal antud suunised isikuandmete kaitse üldmäärust ja selle artikli 6 lõike 1 punkti b silmas pidades asjakohased.

1.2 Käesolevate suuniste kohaldamisala

7. Käesolevad suunised käsitlevad artikli 6 lõike 1 punkti b kohaldatavust isikuandmete töötlemisele seoses internetipõhiste teenuste lepingutega, olenemata nende teenuste rahastamise viisist. Suunistes esitatakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b kohase seadusliku töötlemise üksikasjad ja käsitletakse „vajalikkuse“ mõistet seoses sättega „isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks“.
8. Andmekaitse-eeskirjad reguleerivad olulist osa internetipõhiste teenuste interaktsioonist kasutajatega, kuid kehtivad ka muud eeskirjad. Internetipõhiste teenuste reguleerimine hõlmab valdkonnaülest vastutust, muu hulgas sellistes valdkondades nagu tarbijakaitse ja konkurentsieeskirjad. Nende õigusvaldkondadega seotud kaalutlused ei kuulu käesolevate suuniste kohaldamisalasse.
9. Ehkki artikli 6 lõike 1 punkt b on kohaldatav üksnes lepingute kontekstis, ei väljendata nendes suunistes seisukohti internetipõhiste teenuste lepingute kehtivuse kohta üldiselt, kuna see ei kuulu andmekaitsekoostöögruupi pädevusse. Siiski peavad lepingud ja lepingutingimused olema kooskõlas lepinguõigusega ning tarbijalepingute puhul ka tarbijakaitse seadustega, et nende lepingute tingimuste kohaselt toimuvat isikuandmete töötlemist saaks pidada õiglaseks ja seaduslikuks.
10. Allpool on esitatud mõned üldised märkused isikuandmete kaitse põhimõtete kohta, kuid siin ei käsitleta kõiki andmekaitseküsimusi, mis võivad tekkida seoses isikuandmete töötlemisega artikli 6 lõike 1 punkti b alusel. Vastutavad töötlevad peavad alati tagama, et täidetud oleksid artiklis 5 sätestatud andmekaitsepõhimõtted, isikuandmete kaitse üldmääruse kõik muud nõuded ning, kui see on kohaldatav, ka e-privatsuse õigusaktide nõuded.

⁵ Seda silmas pidades peavad vastutavad töötlevad täitma isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud kohustust tagada läbipaistvus.

⁶ Loodud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 68 alusel.

⁷ Artikli 29 alusel loodud töörihma arvamus 06/2014 andmete vastutava töötleva õigustatud huvide mõiste kohta direktiivi 95/46/EÜ artikli 7 tähenduses (WP217). Vt eelkõige lk 11, 16, 17, 18 ja 55.

2 2. OSA. ARTIKLI 6 LÕIKE 1 PUNKTI B ANALÜÜS

2.1 Üldised märkused

11. Artikli 6 lõike 1 punkti b kohase isikuandmete töötlemise õiguslikku alust tuleb käsitleda kogu isikuandmete kaitse üldmääruse kontekstis, pidades silmas artiklis 1 sätestatud eesmärgi ning vastutavate töötajate kohustust töödelda isikuandmeid kooskõlas artiklis 5 sätestatud andmekaitsepõhimõtetega. See hõlmab isikuandmete õiglast ja läbipaistvat töötlemist, võttes arvesse eesmärgikohasust ja võimalikult väheste andmete kogumise kohustust.
12. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkti a kohaselt peab isikuandmete töötlemine olema seaduslik, õiglane ja andmesubjektile läbipaistev. Õigluse põhimõtte tähendab muu hulgas seda, et arvesse võetakse andmesubjektide mõistlikke ootusi⁸, töötlemise võimalikku kahjulikku mõju andmesubjektidele, andmesubjektide ja vastutava töötaja vahelist seost ning nende ebavõrdse olukorra võimalikku mõju.
13. Nagu öeldud, peavad internetipõhiste teenuste lepingud olema kohaldatava lepinguõiguse alusel kehtivad, et need oleksid seaduslikud. Asjakohane tegur on näiteks see, kas andmesubjekt on laps. Sellisel juhul (lisaks isikuandmete kaitse üldmääruse nõuete, sh laste suhtes kehtiva erilise kaitse nõuete täitmisele)⁹ peab vastutav töötaja tagama vastavuse asjakohastele riiklikele seadustele, mis käsitlevad laste õigusvõimet lepinguid sõlmida. Lisaks peab vastutav töötaja õigluse ja seaduslikkuse põhimõtete järgimiseks täitma ka muid õigusaktidest tulenevaid nõudeid. Näiteks võib tarbijalepingute puhul olla kohaldatav direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (ebaõiglaste lepingutingimuste direktiiv)¹⁰. Artikli 6 lõike 1 punkti b kohaldatavus ei piirdu üksnes EMP liikmesriigi õigusega reguleeritavate lepingutega.¹¹
14. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis b on sätestatud eesmärgi piirangu põhimõtte, mille kohaselt kogutakse isikuandmeid täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel ning neid ei töödelda hiljem viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus.
15. Artikli 5 lõike 1 punktis c on sätestatud võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtte, mille kohaselt töödeldakse ainult nii palju andmeid, kui on vajalik nende töötlemise eesmärgi jaoks. Need kaalutlused täiendavad artikli 6 lõike 1 punktide b–f kohaseid vajalikkuse kaalutlusi.
16. Nii eesmärgi piiritlemise kui ka võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtted on eriti asjakohased internetipõhiste teenuste lepingute puhul, mida tavaliselt individuaalselt ei arutata. Tehnoloogia areng võimaldab vastutavatel töötajatel hõlpsalt koguda ja töödelda rohkem isikuandmeid kui kunagi varem. Seepärast on suur oht, et vastutavad töötajad võivad tahta lisada lepingutesse andmete töötlemise üldtingimused, et suurendada võimalusi isikuandmete kogumiseks

⁸ Eeldatakse, et mõned isikuandmed on privaatsed või neid töödeldakse üksnes teataval viisidel, ning isikuandmete töötlemine ei tohiks tulla andmesubjektile üllatusena. Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendustes 47 ja 50 viidatakse „mõistlike ootuste“ mõistele konkreetselt seoses artikli 6 lõike 1 punktiga f ning lõikega 4.

⁹ Vt põhjendus 38, mille kohaselt laste isikuandmed väärivad erilist kaitset, kuna lapsed ei pruugi olla piisavalt teadlikud asjaomastest ohtudest, tagajärgedest ja kaitsemeetmetest ning oma õigustest seoses isikuandmete töötlemisega.

¹⁰ Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaste lepingutingimuste direktiivi kohaselt ebaõiglaseks, „kui see on vastuolus heauskuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat“. Sarnaselt isikuandmete kaitse üldmäärusega kehtestatud läbipaistvuse tagamise kohustusega nõutakse ka ebaõiglaste lepingutingimuste direktiivis, et keelekasutus peab olema lihtne ja arusaadav. Isikuandmete töötlemine, mis toimub sellise lepingutingimuse alusel, mida ebaõiglaste lepingutingimuste direktiivis käsitatakse ebaõiglase lepingutingimuseks, ei ole üldjuhul kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis a sätestatud nõudega, et töötlemine peab olema seaduslik ja õiglane.

¹¹ Isikuandmete kaitse üldmäärus on kohaldatav teatavate väljaspool EMPd asuvate vastutavate töötajate suhtes; vt üldmääruse artikkel 3.

ja kasutamiseks, ilma et neid eesmäärke piisavalt selgitataks või peetaks kinni võimalikult väheste andmete kogumise kohustusest. Artikli 29 alusel loodud töörühm on varem sedastanud järgmist.

Andmete kogumise eesmärk tuleb selgelt ja täpselt määratleda: see peab olema piisavalt üksikasjalik, et oleks selge, millised töötlemistoimingud konkreetse eesmärgi alla kuuluvad või ei kuulu, ning et oleks võimalik hinnata seadustele vastavust ja rakendada andmekaitsemeetmeid. Ebamäärane või üldsõnaline põhjus, näiteks „kasutajakogemuse parandamine“, „turunduseesmärgid“, „IT-turbe eesmärgid“ või „tulevased teadusuuringud“ ilma täiendavate üksikasjadeta ei vasta seetõttu üldjuhul „täpsuse“ kriteeriumidele.¹²

2.2 Artikli 6 lõike 1 punkti b seosed andmete töötlemise muude õiguslike alustega

17. Kui töötlemistoimingut ei peeta lepingu täitmise seisukohalt vajalikuks, s.t kui soovitud teenust saab osutada ilma konkreetse töötlemistoiminguta, võib andmekaitsekoogu arvates olla kohaldatav mõni muu õiguslik alus, eeldusel et asjaomased tingimused on täidetud. Eelkõige võib mõningatel juhtudel olla asjakohasem tugineda artikli 6 lõike 1 punkti a kohasele vabatahtlikule nõusolekule. Mõnel juhul võib töötlemistoimingu asjakohasem õiguslik alus olla artikli 6 lõike 1 punkt f. Õiguslik alus tuleb määratleda enne andmete töötlemist ning artiklite 13 ja 14 kohaselt andmesubjektidele antav teave peab sisaldama õiguslikku alust.
18. On võimalik, et asjaomase töötlemistoimingu eesmärgi ja olemusega on paremini kooskõlas mõni muu õiguslik alus kui artikli 6 lõike 1 punkt b. Asjakohase õigusliku aluse määratlemisel tuleb arvesse võtta õigluse ja eesmärgi piiritlemise põhimõtteid¹³.
19. Artikli 29 alusel loodud töörühma suunistes nõusoleku kohta on samuti selgitatud, et kui vastutav töötleja soovib töödelda lepingu täitmiseks vajalikke isikuandmeid, ei ole nõusolek asjakohane õiguslik alus. Samas leiab andmekaitsekoogu, et kui töötlemistoiming ei ole lepingu täitmiseks vajalik, võib töötlemine toimuda üksnes siis, kui sellel on mõni muu asjakohane õiguslik alus.¹⁴
20. Kooskõlas kohustusega tagada läbipaistvus peavad vastutavad töötlejad veenduma, et ei tekiks segadust kohaldatava õigusliku aluse osas. See kehtib eriti juhul, kui asjakohane õiguslik alus on artikli 6 lõike 1 punkt b ning andmesubjektidega sõlmitakse internetipõhiste teenuste leping. Sõltuvalt oludest võib andmesubjektidel ekslikult tekkida mulje, et nad annavad lepingut allkirjastades või teenusetingimustega nõustudes artikli 6 lõike 1 punkti a kohase nõusoleku. Samuti võib vastutav töötleja ekslikult eeldada, et lepingu sõlmimine tähendab nõusolekut artikli 6 lõike 1 punkti a tähenduses. Need on täiesti erinevad mõisted. Oluline on teha vahet teenusetingimustega nõustumisel lepingu sõlmimiseks ning nõusoleku andmisel artikli 6 lõike 1 punkti a tähenduses, kuna nendel kontseptsioonidel on erinevad nõuded ja õiguslikud tagajärjed.
21. Seoses isikuandmete eriliikide töötlemisega on artikli 29 alusel loodud töörühm nõusolekut käsitlevates suunistes märkinud järgmist.

¹² Artikli 29 alusel loodud töörühma arvamus 03/2013 eesmärgi piiritlemise kohta („Opinion 03/2013 on purpose limitation“) (WP203), lk 15–16.

¹³ Vastutavatel töötlejatel on raske määratleda asjakohast õiguslikku alust kooskõlas õigluse põhimõttega, kui eelnevalt pole määratletud töötlemise eesmäärke või kui isikuandmete töötlemine läheb kaugemale sellest, mis on vajalik konkreetsete eesmärkide täitmiseks.

¹⁴ Lisateabe saamiseks artikli 9 mõju kohta vt artikli 29 alusel loodud töörühma suunistes nõusoleku kohta määruse (EL) 2016/679 kohaselt (WP259; Euroopa Andmekaitsekoogu poolt heaks kiidetud), lk 19–20.

Artikli 9 lõikes 2 ei ole nimetatud asjaolu „vajalik lepingu täitmiseks“ asjaoluna, mis võimaldab teha erandi üldisest keelust töödelda isikuandmete eriliike. Seepärast peaksid selle olukorraga kokku puutuvad vastutavad töötajad ja liikmesriigid uurima artikli 9 lõike 2 punktides b–j sätestatud erandeid. Kui ükski nendest punktides b–j sätestatud eranditest ei ole kohaldatav, on selliste andmete töötlemiseks ainus võimalik seaduslik erand selgesõnalise nõusoleku saamine kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud kehtiva nõusoleku tingimustega.¹⁵

2.3 Artikli 6 lõike 1 punkti b kohaldamisala

22. Artikli 6 lõike 1 punkt b on kohaldatav juhul, kui täidetud on üks kahest tingimusest: isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks või lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele.

2.4 Vajalikkus

23. Artikli 6 lõike 1 punkti b mõlema osa puhul on eeldus andmete töötlemise vajalikkus. Oluline on märkida, et mõiste „vajalik lepingu täitmiseks“ ei viita üksnes sellele, mis on lepingu tingimustega lubatud või ette nähtud. Euroopa Liidu õiguses on vajalikkuse mõistel iseseisev tähendus, mis peab kajastama andmekaitseõiguse eesmärke.¹⁶ Seega tuleb selles arvesse võtta ka põhiõigust eraelu puutumatusse ja isikuandmete kaitsele,¹⁷ samuti andmekaitsepõhimõtete, eelkõige õigluse põhimõtte nõudeid.
24. Esmalt tuleb määratleda isikuandmete töötlemise eesmärk ning lepingulise suhte korral võib töötlemisel olla mitmesuguseid eesmärke. Need eesmärgid tuleb selgelt määratleda ja andmesubjektile teatada kooskõlas vastutava töötaja eesmärgi piirangu ja läbipaistvuse tagamise kohustustega.
25. Vajalikkuse hindamine hõlmab töötlemistoimingute kombineeritud ja faktidel põhinevat hindamist, pidades silmas taotletavat eesmärki ja seda, kas see meede on võrreldes muude sama eesmärgi saavutamise võimalustega vähem sekkuv.¹⁸ Kui on realistlikke vähem sekkuvaid alternatiive, ei ole töötlemistoiming vajalik.¹⁹ Artikli 6 lõike 1 punkt b ei hõlma isikuandmete töötlemist, mis on

¹⁵ Artikli 29 alusel loodud tööühma suunised nõusoleku kohta määruse (EL) 2016/679 kohaselt (WP259, Euroopa Andmekaitseinspektsiooni poolt heaks kiidetud), lk 19.

¹⁶ Euroopa Liidu Kohus sedastas *Huberi* kohtuasjas, et „järelikult on [vajalikkus] ühenduse õiguse autonoomne mõiste, mida tuleb tõlgendada nii, et see oleks täielikult kooskõlas nimetatud direktiivi [95/46] eesmärgiga, mis on määratletud selle artikli 1 lõikes 1“. Euroopa Liidu Kohus, kohtuasi C-524/06, *Heinz Huber vs. Bundesrepublik Deutschland*, 18. detsember 2008, punkt 52.

¹⁷ Vt Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 7 ja 8.

¹⁸ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori abimaterjalide komplekt isikuandmete kaitse põhiõigust piiravate meetmete vajalikkuse hindamise kohta („Assessing the Necessity of Measures that limit the fundamental right to the protection of personal data: A Toolkit“), lk 5.

¹⁹ *Schecke* kohtuasjas oli Euroopa Liidu Kohus seisukohal, et isikuandmete töötlemise vajalikkust hinnates peab seadusandlik kogu kaaluma, kas on alternatiivseid, vähem sekkuvaid meetmeid. Euroopa Liidu Kohus, liidetud kohtuasjad C-92/09 ja C-93/09, *Volker und Markus Schecke GbR ja Hartmut Eifert vs. Land Hessen*, 9. November 2010. Euroopa Liidu Kohus kordas seda kohtuasjas *Rīgas*, väites, et „andmete töötlemise vajalikkuse tingimuse puhul tuleb meelde tuletada, et isikuandmete kaitse erandite ja piirangute puhul tuleb piirduda rangelt vajalikuga“. Euroopa Liidu Kohus, kohtuasi C-13/16, *Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvalde vs. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme“*, punkt 30. Mis tahes piirangute puhul, mis kitsendavad õigust eraelu puutumatusse ja isikuandmete kaitsele seoses isikuandmete töötlemisega, tuleb hoolega kaaluda vajalikkust (vt Euroopa Andmekaitseinspektori abimaterjalide komplekt isikuandmete kaitse põhiõigust

lepingulise teenuse osutamiseks või andmesubjekti taotlusel võetavate lepingueelsete meetmete jaoks küll kasulik, kuid mitte objektiivselt vajalik, isegi kui see on vajalik vastutava töötleja muudeks ärieesmärkideks.

2.5 Isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks

26. Vastutav töötleja saab isikuandmete töötlemisel tugineda artikli 6 lõike 1 punkti b esimesele osale, kui tal on võimalik kooskõlas artikli 5 lõikega 2 kehtestatud vastutuse kohustusega tõestada nii seda, et töötlemine toimub seoses andmesubjekti osalusel sõlmitud kehtiva lepinguga, kui ka seda, et töötlemine on vajalik selle andmesubjektiga sõlmitud *konkreetse lepingu* täitmiseks. Kui vastutaval töötlejal pole võimalik tõestada, et a) leping on olemas, b) leping on kohaldatava riikliku lepinguõiguse alusel kehtiv ning c) töötlemine on lepingu täitmiseks objektiivselt vajalik, peaks vastutav töötleja kaaluma töötlemistoimingule muud õiguslikku alust.
27. Üksnes lepingus isikuandmete töötlemisele viitamisest või osutamisest ei piisa, et artikli 6 lõike 1 punkti b saaks selle töötlemistoimingu suhtes kohaldada. Samas võib isikuandmete töötlemine olla objektiivselt vajalik, isegi kui sellele pole lepingus konkreetselt osutatud. Igal juhul peab vastutav töötleja täitma oma kohustust tagada läbipaistvus. Kui vastutav töötleja soovib tõestada, et töötlemistoimingu aluseks on andmesubjektiga sõlmitud leping, on oluline hinnata, mis on lepingu täitmiseks *objektiivselt vajalik*. „Täitmiseks vajalik“ eeldab ilmselgelt midagi enam kui lepinguklauslit. See selgub ka artikli 7 lõikest 4. Kuigi see säte käsitleb üksnes nõusoleku kehtivust, eristatakse selles lepingu täitmiseks vajalikke töötlemistoiminguid ning *lepinguklausleid*, millega seatakse teenuse osutamise tingimuseks teatud töötlemistoimingud, mis pole tegelikult kõnealuse lepingu täitmiseks vajalikud.
28. Sellega seoses kiidab andmekaitseõukogu heaks suunised, mille artikli 29 alusel asutatud tööühm on varem vastu võtnud eelmise direktiivi samaväärse sätte „vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks“ kohta:
- „[...] tuleb tõlgendada rangelt ja see ei hõlma olukordi, kus töötlemine ei ole lepingu täitmiseks tegelikult vajalik, vaid vastutav töötleja on selle andmesubjekti suhtes ette võtnud pigem ühepoolset. Lisaks ei tähenda asjaolu, et leping käsitleb teatavat andmetöötlust, automaatselt, et töötlemine on selle täitmiseks vajalik. [...] Isegi kui sellist töötlemist on lepingus väikses kirjas konkreetselt mainitud, ei muuda see asjaolu üksi seda lepingu täitmise jaoks vajalikuks.“²⁰*
29. Andmekaitseõukogu juhib tähelepanu ka tööühma järgmistele suunistele:
- „Siinjuures esineb selge seos vajalikkuse hindamise ja eesmärgi piiramise põhimõtte järgimise vahel. Oluline on määrata kindlaks lepingu täpne põhjendus, st selle sisu ja põhieesmärk, kuna selle alusel hinnatakse, kas andmete töötlemine on lepingu täitmiseks vajalik.“²¹*
30. Hinnates, kas artikli 6 lõike 1 punkt b on lepingulise internetipõhise teenusega seoses asjakohane õiguslik alus, tuleks arvesse võtta teenuse konkreetset eesmärki või põhjust. Et artikli 6 lõike 1 punkt b

piiravate meetmete vajalikkuse hindamise kohta: („Assessing the Necessity of Measures that limit the fundamental right to the protection of personal data: A Toolkit“), lk 7.

²⁰ Artikli 29 alusel loodud tööühma arvamus 06/2014 andmete vastutava töötleja õigustatud huvide mõiste kohta direktiivi 95/46/EÜ artikli 7 tähenduses, lk 16–17.

²¹ *Ibid.*, lk 17.

oleks kohaldatav, peab töötlemistoiming olema andmesubjektile kõnealuse lepingulise teenuse osutamise seotud eesmärgil *objektiivselt vajalik*. See hõlmab ka makseteabe töötlemist seoses teenuse eest tasumisega. Vastutav töötleja peaks suutma tõestada, miks *andmesubjektiga sõlmitud konkreetse lepingu* peamist reguleerimiseset pole võimalik täita ilma *kõnealuste isikuandmete* konkreetse töötlemiseta. Oluline aspekt on seos ühelt poolt isikuandmete ja asjaomaste töötlemistoimingute ning teiselt poolt lepingu alusel pakutava teenuse osutamise või mitteosutamise vahel.

31. Digiteenuste lepingud võivad sisaldada selgesõnalisi klausleid, millega kehtestatakse lisatingimused muu hulgas reklaami, maksete või küpsiste kohta. Lepinguga ei saa kunstlikult laiendada isikuandmete liike või töötlemistoimingute tüüpe, mida vastutaval töötlejal on tarvis teha lepingu täitmiseks artikli 6 lõike 1 punkti b tähenduses.
32. Vastutav töötleja peab suutma põhjendada töötlemise vajalikkust lepingu põhimõttelise ja mõlemapoolselt mõistetava eesmärgiga. See sõltub nii vastutava töötleja vaatenurgast kui ka andmesubjekti mõistlikest huvidest lepingu sõlmimisel, samuti sellest, kas lepingut saab pidada täidetuks ka ilma kõnealuse töötlemistoiminguta. Kuigi vastutav töötleja võib pidada töötlemistoimingut lepingu eesmärgi seisukohalt vajalikuks, on oluline, et ta kaaluks hoolega keskmise andmesubjekti huve, tagamaks, et mõlemad pooled mõistavad tõepoolest lepingu eesmärki.
33. Artikli 6 lõike 1 punkti b kohaldatavuse hindamisel võib olla abi järgmistest küsimustest.
 - Milline on andmesubjektile osutatava teenuse olemus? Mis on selle eripära?
 - Mis on lepingu sõlmimise täpne põhjus (st lepingu ese ja põhieesmärk)?
 - Millised on selle lepingu olulised sätted?
 - Millised on lepingu poolte vaatenurgad ja ootused? Kuidas teenust edendatakse või andmesubjektile reklaamitakse? Kas teenuse tavakasutaja võiks mõistlikult eeldada, et teenuse olemust silmas pidades toimub temaga sõlmitud lepingu täitmiseks kõnealune isikuandmete töötlemine?
34. Kui hinnatakse, mis on „vajalik lepingu täitmiseks“ (see peab toimuma enne töötlemistoimingu alustamist), ning leitakse, et kavandatud töötlemistoiming pole lepingu täitmiseks objektiivselt vajalik, ei tähenda see, et niisugune töötlemine oleks edaspidi iseenesest ebaseaduslik. Nagu juba öeldud, selgitatakse artiklis 6, et enne isikuandmete töötlemise alustamist on võimalik kaaluda ka teisi õiguslikke aluseid.²²
35. Kui teenuse olustsükli jooksul võetakse kasutusele uus tehnoloogia, mis muudab isikuandmete töötlemise viisi, või kui teenus muutub, tuleb eespool nimetatud kriteeriume uuesti hinnata, et määrata, kas mõni uus või muudetud töötlemistoiming saab tugineda artikli 6 lõike 1 punktile b.

Näide 1

Andmesubjekt ostab internetijaemüjalt kaupu. Andmesubjekt soovib maksta krediitkaardiga ja lasta kaubad koju kätte toimetada. Lepingu täitmiseks peab jaemüüja töötlema andmesubjekti krediitkaardi teavet ja arve saaja aadressi seoses maksmisega ning andmesubjekti kodust aadressi seoses kauba

²² Vt artikli 29 alusel loodud tööühma suunised määruse (EL) 2016/679 kohase nõusoleku kohta (WP259, heaks kiidetud Euroopa Andmekaitse nõukogu poolt), lk 31, kus on märgitud: „Isikuandmete kaitse üldmääruse alusel ei ole võimalik vahetada üht õiguslikku alust teise vastu.“

kättetoimetamisega. Seega saab artikli 6 lõike 1 punkti b pidada nende töötlemistoimingute õiguslikuks aluseks.

Kui aga klient valis kättetoimetamise pakiautomaati vm jaotuspunkti, ei ole andmesubjekti koduse aadressi töötlemine ostulepingu täitmise seisukohalt vajalik. Andmesubjekti koduse aadressi töötlemiseks on sel juhul vaja muud õiguslikku alust kui artikli 6 lõike 1 punkt b.

Näide 2

Sama internetijaemüüja soovib veebileheküllastuste põhjal analüüsida kasutajate eelistusi ja elustiilivalikuid. Ostulepingu täitmine ei sõltu sellise teabe kogumisest. Isegi kui profiilianalüüsi on lepingus konkreetselt mainitud, ei tähenda see, et profiilianalüüs oleks lepingu täitmiseks vajalik. Kui internetijaemüüja soovib sellist profiilianalüüsi teha, peab ta tuginema muule õiguslikule alusele.

36. Lepinguõiguse ja, kui kohaldatav, tarbijakaitseõiguse piires võivad vastutavad töötlejad oma äritegevust, teenuseid ja lepinguid oma äranägemise järgi kavandada. Mõnel juhul võivad vastutavad töötlejad soovida koondada ühte lepingusse eraldi teenused või teenuse osad, millel on erinevad eesmärgid, põhimõtted ja omadused. See võib panna ainult ühest teenusest huvitatud andmesubjektid olukorda, kus nad peavad valima, kas võtta või jätta.
37. Andmekaitseõiguse kohaselt peavad vastutavad töötlejad silmas pidama nõuet, et kavandatud töötlemistoimingutel peab olema asjakohane õiguslik alus. Kui leping koosneb mitmest eri teenusest või teenuse osast, mida saab tegelikult mõistlikult osutada üksteisest eraldi, tekib küsimus, millises ulatuses on artikli 6 lõike 1 punkt b õigusliku alusena kohaldatav. Artikli 6 lõike 1 punkti b kohaldatavust tuleks hinnata iga teenuse puhul *eraldi*, kaaludes, mis on objektiivselt vajalik iga konkreetse teenuse osutamiseks, mille saamiseks andmesubjekt on teadlikult soovi avaldanud või registreerunud. Selle hindamise käigus võib selguda, et teatavad töötlemistoimingud ei ole vajalikud mitte andmesubjekti soovitud konkreetsete teenuste jaoks, vaid pigem vastutava töötleja laiema ärimudeli jaoks. Sel juhul ei ole artikli 6 lõike 1 punkt b nende töötlemistoimingute õiguslik alus. Selliste töötlemistoimingute puhul võivad aga olla kohaldatavad muud õiguslikud alused, näiteks artikli 6 lõike 1 punktid a või f, tingimusel et asjaomased kriteeriumid on täidetud. Seega ei mõjuta artikli 6 lõike 1 punkti b kohaldatavuse hindamine iseenesest kõnealuse lepingu või teenuste komplektina müügi õiguspärasust.
38. Nagu artikli 29 alusel loodud töörühm on varem sedastanud, kehtib õiguslik alus üksnes toimingu suhtes, mis on vajalik lepingu *täitmiseks*.²³ See ei ole automaatselt kohaldatav kõigi lisatoimingute suhtes, mis tulenevad nõuete eiramisest, ega mis tahes muude lepingu täitmisega seotud vahejuhtumite suhtes. Teatud toiminguid saab aga mõistlikult ette näha ja need võivad olla tavapärase lepingulise suhte puhul vajalikud, näiteks ametlike meeldetuletuste saatmine maksmata summade korral või lepingu täitmisel toimunud eksituste või viivituste korrigeerimine. Artikli 6 lõike 1 punkt b võib hõlmata ka isikuandmete töötlemist, mis on vajalik seoses selliste toimingutega.

Näide 3

²³ Artikli 29 alusel loodud töörühma arvamus 06/2014 andmete vastutava töötleja õigustatud huvide mõiste kohta direktiivi 95/46/EÜ artikli 7 tähenduses (WP217), lk 17–18.

Ettevõtte müüb tooteid internetis. Klient võtab ettevõttega ühendust, kuna ostetud toote värv erineb kokkulepitust. Kliendi isikuandmete töötlemine selle probleemi lahendamiseks võib põhineda artikli 6 lõike 1 punktil b.

39. Lepinguline garantii võib olla osa lepingu täitmisest, seega võib lepingu täitmiseks olla tarvis säilitada garantii tagamise eesmärgil teatud andmeid konkreetse ajavahemiku jooksul pärast kaupade või teenuste üleandmist või makse töötlemist.

2.6 Lepingu lõpetamine

40. Vastutav töötleja peab kavandatud töötlemistoimingute õigusliku aluse määratlema enne töötlemise algust. Kui mõningate või kõigi töötlemistoimingute aluseks on artikli 6 lõike 1 punkt b, peaks vastutav töötleja ette nägema, mis saab lepingu lõpetamise korral.²⁴
41. Kui isikuandmete töötlemine põhineb artikli 6 lõike 1 punktil b ja leping lõpetatakse täielikult, ei ole andmete töötlemine üldjuhul selle lepingu täitmiseks enam vajalik ja seega peab vastutav töötleja töötlemise lõpetama. Andmesubjekt võis esitada oma isikuandmed seoses lepingulise suhtega, eeldades, et andmeid töödeldakse ainult selle suhte vajaliku osana. Seega ei ole üldiselt õiglane vahetada õiguslik alus, mis pole enam kohaldatav, uue õigusliku aluse vastu.
42. Kui leping lõpetatakse, võivad sellega kaasneda teatud haldustoimingud, näiteks kaupade või makse tagastamine. Seonduvad töötlemistoimingud võivad põhineda artikli 6 lõike 1 punktil b.
43. Artikli 17 lõike 1 punktis a on sätestatud, et isikuandmed tuleb kustutada, kui neid ei ole enam vaja sellel eesmärgil, millega seoses need on kogutud. See ei kehti aga juhul, kui töötlemine on vajalik teatud konkreetsetel eesmärkidel, sh juriidilise kohustuse täitmiseks, nagu on sätestatud artikli 17 lõike 3 punktis b, või õigusnõuete koostamiseks, esitamiseks või kaitsmiseks, nagu on sätestatud artikli 17 lõike 3 punktis e. Kui vastutavad töötlejad peavad vajalikuks säilitada andmeid juriidilistel eesmärkidel, peavad nad selleks enne töötlemise alustamist õigusliku aluse määratlema ning teatama kohe alguses, kui kaua pärast lepingu lõpetamist nad kavatsesid andmeid nendel juriidilistel eesmärkidel säilitada. Kui see tingimus on täidetud, ei pea nad andmeid lepingu lõpetamisel kustutama.
44. Igal juhul võib juhtuda, et enne andmete töötlemise algust määrati kindlaks eraldi eesmärkidega erinevad töötlemistoimingud. Kui need teised töötlemistoimingud on jätkuvalt seaduslikud ja vastutav töötleja andis nendest toimingutest enne töötlemise alustamist selgesõnaliselt teada kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud kohustusega tagada läbipaistvus, on võimalik töödelda andmesubjekti isikuandmeid nendel eraldi eesmärkidel ka pärast lepingu lõpetamist.

Näide 4

Pakutakse internetipõhist teenust, mille tellimust saab igal ajal tühistada. Kui sõlmitakse teenuseleping, annab vastutav töötleja andmesubjektile teavet isikuandmete töötlemise kohta.

²⁴ Kui leping tunnistatakse hiljem kehtetuks, mõjutab see isikuandmete töötlemise jätkamise seaduslikkust (artikli 5 lõike 1 punkti a tähenduses). See ei tähenda aga automaatselt, et artikli 6 lõike 1 punkti b valimine õiguslikuks aluseks oli vale.

Vastutav töötleja selgitab muu hulgas, et ta töötleb lepingu kehtivusaajal andmeid teenuse kasutamise kohta, et arveid väljastada. Kohaldatav õiguslik alus on artikli 6 lõike 1 punkt b, kuna andmete töötlemist arvete väljastamise eesmärgil saab pidada lepingu täitmise jaoks objektiivselt vajalikuks. Kui aga leping lõpetatakse, kustutatakse kasutusajalugu, eeldusel et menetluses ei ole asjaomaseid õigusnõudeid andmete säilitamiseks.

Lisaks teavitab vastutav töötleja andmesubjekte talle riikliku õigusega kehtestatud juriidilisest kohustusest säilitada teatavaid isikuandmeid arvepidamise eesmärgil teatud arv aastaid. Asjakohane õiguslik alus on artikli 6 lõike 1 punkt b ning andmed säilitatakse isegi siis, kui leping lõpetatakse.

2.7 Isikuandmete töötlemine on vajalik lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks

45. Artikli 6 lõike 1 punkti b teine osa on kohaldatav, kui *isikuandmete töötlemine on vajalik lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele*. See säte põhineb asjaolul, et enne lepingu sõlmimist võib olla vajalik isikuandmete eeltöötlemine, et hõlbustada kõnealuse lepingu tegelikku sõlmimist.
46. Töötlemise ajal ei pruugi olla kindel, et leping ka tegelikult sõlmitakse. Artikli 6 lõike 1 punkti b teine osa võib sellegipoolest olla kohaldatav, kui andmesubjekt esitab oma taotluse seoses lepingu *võimaliku* sõlmimisega ning kõnealune töötlemistoiming on soovitud meetmete võtmiseks vajalik. Seega kui andmesubjekt võtab vastutava töötlejaga ühendust, et küsida pakutavate teenuste üksikasju, võib andmesubjekti isikuandmete töötlemine tema päringule vastamise eesmärgil põhineda artikli 6 lõike 1 punktil b.
47. Igal juhul ei hõlma see säte soovimatut reklaami ega muid töötlemistoiminguid, mis tehakse üksnes vastutava töötleja algatusel või kolmanda isiku taotlusel.

Näide 5

Andmesubjekt esitab oma sihtnumbri, et teada saada, kas teenuse osutaja tegutseb tema piirkonnas. Seda saab pidada töötlemistoiminguks, mis on vajalik lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele, nagu on sätestatud artikli 6 lõike 1 punktis b.

Näide 6

Mõningatel juhtudel on finantsasutustele riiklike seadustega kehtestatud kohustus kontrollida klientide isikusamasust. Selleks soovib pank enne andmesubjektidega lepingu sõlmimist näha nende isikut tõendavaid dokumente.

Sellisel juhul on isiku tuvastamine vajalik panga juriidilise kohustuse täitmiseks, mitte meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele. Seega pole õiguslik alus mitte artikli 6 lõike 1 punkt b, vaid punkt c.

3 3. OSA. ARTIKLI 6 LÕIKE 1 PUNKTI B KOHALDATAVUS KONKREETSETES OLUKORDEDES

3.1 Andmete töötlemine teenuste täiustamiseks²⁵

48. Internetipõhiste teenuste osutajad koguvad sageli üksikasjalikke andmeid selle kohta, kuidas kasutajad nende teenuseid kasutavad. Enamikul juhtudel ei saa teenusega seotud korralduslike andmete ja kasutamise üksikasjade kogumist pidada teenuse osutamise seisukohalt vajalikuks, kuna teenust saaks osutada ka ilma selliseid isikuandmeid töötlemata. Siiski võib teenuse osutajal olla võimalik toetuda selliste töötlemistoimingute puhul muudele õiguslikele alustele, nagu õigustatud huvi või nõusolek.
49. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp on seisukohal, et artikli 6 lõike 1 punkt b ei ole üldjuhul asjakohane õiguslik alus, kui isikuandmeid töödeldakse teenuse täiustamise või olemasolevatele teenustele uute funktsioonide loomise eesmärgil. Enamasti sõlmib kasutaja lepingu olemasoleva teenuse saamiseks. Ehkki teenuse täiustamise või muutmise võimalus võidakse lisada tavapäraselt lepingutingimustesse, ei saa sellist töötlemistoimingut tavaliselt pidada kasutajaga sõlmitud lepingu täitmise seisukohalt objektiivselt vajalikuks.

3.2 Isikuandmete töötlemine pettuste vältimiseks

50. Nagu artikli 29 kohane töörühm on varem märkinud,²⁶ võib isikuandmete töötlemine pettuste vältimiseks hõlmata klientide seiret ja profileerimist. Andmekaitsekoostöögrupp on seisukohal, et selline töötlemistoiming läheb kaugemale sellest, mis on andmesubjektiga sõlmitud lepingu täitmiseks objektiivselt vajalik. Isikuandmete töötlemine, mis on otseselt vajalik pettuste vältimiseks, võib aga olla vastutava töötleja õigustatud huvi²⁷ ning seega seaduslik, kui vastutav töötleja täidab artikli 6 lõike 1 punktis f esitatud konkreetseid nõudeid (õigustatud huvi). Lisaks võib isikuandmete sellise töötlemise õiguslik alus olla ka artikli 6 lõike 1 punkt c (juriidiline kohustus).

3.3 Isikuandmete töötlemine käitumispõhise internetireklaami jaoks

51. Internetipõhiste teenuste rahastamiseks kasutatakse sageli käitumispõhist internetireklaami ning seonduvat andmesubjektide seiret ja profileerimist. Artikli 29 alusel loodud töörühm on varem esitanud oma seisukoha sellise töötlemise kohta:

[lepingu täitmisega seotud vajadus] ei ole sobiv õiguslik alus kasutaja maitse- ja elustiilieelistuste profileerimiseks veebisaidil tehtud klikkide ja ostetud esemete alusel. Põhjuseks on asjaolu, et andmete vastutaval töötlejal ei ole lepingut profileerimiseks, vaid pigem näiteks teatavate kaupade tarnimiseks või teenuste osutamiseks.²⁸

²⁵ Internetipõhiste teenuste puhul võib olla tarvis arvesse võtta ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/770 digisisu üleandmise ja digiteenuste osutamise lepingute teatavate aspektide kohta (ELT L 136, 22.5.2019, lk 1), mis jõustub 1. jaanuaril 2022.

²⁶ Artikli 29 alusel asutatud töörühma arvamus 06/2014 andmete vastutava töötleja õigustatud huvide mõiste kohta direktiivi 95/46/EÜ artikli 7 tähenduses (WP217), lk 17.

²⁷ Vt põhjendus 47, kuues lause.

²⁸ Artikli 29 alusel asutatud töörühma arvamus 06/2014 andmete vastutava töötleja õigustatud huvide mõiste kohta direktiivi 95/46/EÜ artikli 7 tähenduses (WP217), lk 17.

52. Üldjuhul ei ole isikuandmete töötlemine käitumispõhise reklaami eesmärgil vajalik internetipõhiste teenuste lepingu täitmiseks. Tavaliselt oleks raske põhjendada, et lepingut ei täidetud, kuna puudus käitumispõhine reklaam. Seda kinnitab ka asjaolu, et andmesubjektidel on artikli 21 kohaselt täielik õigus esitada vastuväiteid oma isikuandmete töötlemisele otseturunduse eesmärgil.
53. Samuti ei saa artikli 6 lõike 1 punkti b pidada käitumispõhise internetireklaami õiguslikuks aluseks vaid seepärast, et reklaamiga rahastatakse kaudselt teenuse osutamist. Ehkki need töötlemistoimingud võivad teenuse osutamist toetada, ei saa selle alusel siiski väita, et need oleksid vajalikud kõnealuse lepingu täitmiseks. Vastutav töötleja peaks kaaluma lõikes 33 esitatud tegureid.
54. Pidades silmas asjaolu, et isikuandmete kaitse on põhiõiguste harta artikliga 8 ette nähtud põhiõigus, ning arvestades, et isikuandmete kaitse üldmääruse üks põhieesmärke on anda andmesubjektidele kontroll neid puudutavate andmete üle, ei saa isikuandmeid pidada kaubeldavaks artikliks. Isegi kui andmesubjekt nõustub isikuandmete töötlemisega,²⁹ ei saa ta selle kokkuleppega loobuda oma põhiõigustest.³⁰
55. Andmekaitsekoostööjuhik juhik tähelepanu ka asjaolule, et kooskõlas e-privatsuse nõuetega, artikli 29 kohase tööühma käitumispõhise reklaami käsitleva arvamusega³¹ ning töödokumentiga 02/2013, mis sisaldab suuniseid küpsiste kasutamiseks nõusoleku saamise kohta³², peavad vastutavad töötlejad enne käitumispõhise reklaami jaoks vajalike küpsiste kasutamist saama andmesubjektide nõusoleku.
56. Andmekaitsekoostööjuhik märgib ka, et kasutajate seire ja profiilianalüüs võib toimuda sarnaste tunnustega üksikisikute rühmade kindlakstegemiseks, et suunata reklaami sarnastele sihtrühmadele. Selliseid töötlemistoiminguid ei saa teha artikli 6 lõike 1 punkti b alusel, kuna ei saa väita, et kasutajate eripära ja käitumisharjumuste jälgimine teistele isikutele suunatud reklaami otstarbel oleks kasutajaga sõlmitud lepingu täitmiseks objektiivselt vajalik.³³

3.4 Isikuandmete töötlemine sisu personaliseerimiseks³⁴

57. Andmekaitsekoostööjuhik tõdeb, et sisu personaliseerimine võib olla (kuid ei ole alati) teatavate internetipõhiste teenuste lahutamatu ja eeldatav osa ning seda võib seepärast mõningatel juhtudel pidada teenuse kasutajaga sõlmitud lepingu täitmise seisukohalt vajalikuks. See, kas sellist töötlemistoimingut saab pidada internetipõhise teenuse lahutamatuks osaks, sõltub osutatava teenuse olemusest, keskmise andmesubjekti ootustest, mitte üksnes seoses lepingu tingimustega, vaid viisiga, kuidas teenust kasutajatele reklaamitakse, ning sellest, kas teenust saab osutada personaliseerimata. Kui sisu personaliseerimine ei ole teenuse aluseks oleva lepingu täitmiseks objektiivselt vajalik, näiteks kui personaliseeritud sisu esitamise eesmärk on suurendada kasutaja

²⁹ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/770 digisisu üleandmise ja digiteenuste osutamise lepingute teatavate aspektide kohta.

³⁰ Lisaks sellele, et isikuandmete kasutamist reguleerib isikuandmete kaitse üldmäärus, on ka muid põhjuseid, miks isikuandmete töötlemine erineb põhimõtteliselt rahalistest maksetest. Näiteks on raha loendatav, mis tähendab, et hindu saab konkurentsil põhineval turul võrrelda, ning rahalisi makseid saab üldjuhul teha üksnes andmesubjekti osalusel. Lisaks saab isikuandmeid kasutada samaaegselt mitme teenuse puhul. Kui inimene on kaotanud kontrolli oma isikuandmete üle, ei pruugi tal olla võimalik seda taastada.

³¹ Artikli 29 alusel loodud tööühma arvamus 2/2010 käitumispõhise internetireklaami kohta (WP171).

³² Artikli 29 alusel loodud tööühma töödokument küpsiste kasutamiseks nõusoleku saamise suuniste kohta („Working Document 02/2013 providing guidance on obtaining consent for cookies“) (WP208).

³³ Vt ka artikli 29 alusel loodud tööühma suunised automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilianalüüsi kohta määruse 2016/679 kohaldamisel (WP251rev.01; Euroopa Andmekaitsekoostööjuhik poolt heaks kiidetud), lk 13.

³⁴ Internetipõhiste teenuste puhul võib olla tarvis arvesse võtta ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/770 digisisu üleandmise ja digiteenuste osutamise lepingute teatavate aspektide kohta (ELT L 136, 22.5.2019, lk 1), mis jõustub 1. jaanuaril 2022.

osalemist teenuses, kuid see pole teenuse kasutamise lahutamatu osa, peaksid vastutavad töötajad kaaluma vajaduse korral muud õiguslikku alust.

Näide 7

Internetipõhine hotelliotsingumootor jälgib kasutajate varasemaid broneeringuid, et luua nende tüüpiliste kulutuste profiil. Seda profiili kasutatakse seejärel kasutajale konkreetsete hotellide soovitamiseks otsingutulemustes. Sellisel juhul poleks kasutaja varasemate käitumisharjumuste ja finantsandmete profiilianalüüs objektiivselt vajalik lepingu täitmiseks, s.t majutusteenuste pakkumiseks kasutaja esitatud konkreetsete otsingukriteeriumide põhjal. Seega ei oleks artikli 6 lõike 1 punkt b selle töötlemistoimingu suhtes kohaldatav.

Näide 8

Internetipood võimaldab potentsiaalsetel ostjatel tooteid sirvida ja osta. Interaktiivsuse suurendamiseks soovib internetipood näidata personaliseeritud tootesoovitusi selle põhjal, milliseid kaubaartikleid on potentsiaalsed ostjad platvormil varem vaadanud. Selline personaliseerimine ei ole internetipoe teenuse osutamiseks objektiivselt vajalik. Seega ei ole artikli 6 lõike 1 punkt b isikuandmete sellise töötlemise puhul õigusliku alusena kohaldatav.